

Nederlandse Voortgangsrapportage
over de afspraken van de trilaterale Regeringsconferentie Waddenzee (Esbjerg, 2001)
periode 2001-2005

Deze voortgangsrapportage heeft betrekking op door de Nederlandse overheid uit te voeren acties en maatregelen voortvloeiend uit de Verklaring van Esbjerg 2001 (EB) en het Trilaterale Waddenzee Plan, Stade, 1997 (TWP).

De gehanteerde indeling volgt de opzet van de Verklaring van Esbjerg.

TOESTAND VAN HET WADDENZEEMILIEU

Terugdringen verontreinigende stoffen

*§6 EB: Te **benadrukken** dat, gegeven het feit dat het Doel inzake eutrofiëring nog niet is bereikt, het terugdringen van de stikstofaanvoer bijzondere aandacht verdient.*

*§7 EB: Met tevredenheid **kennis te nemen** van de reducties die bereikt zijn in aanvoer en concentratie van de meeste, van nature voorkomende, micro-verontreinigingen, dat echter het niveau van xenobiotische stoffen nog steeds reden geeft tot zorg en het huidige beleid met betrekking tot het terugdringen van de aanvoer van deze stoffen daarom te **blijven voortzetten**.*

Nederland heeft in de periode sinds de 9^e Regeringsconferentie verder invulling gegeven aan het terugdringen van de belasting van de Waddenzee met verontreinigingen en nutriënten. Voor de lange termijn is daarbij het doel het bereiken van de streefwaarden voor water en bodem uit de Vierde Nota Waterhuishouding en het bereiken van een “goede toestand” op basis van de Kaderrichtlijn Water.

Met de inwerkingtreding van de Europese Kaderrichtlijn Water zal Nederland verder invulling geven aan het realiseren van een goede ecologische en chemische toestand van de Waddenzee. Met de recente rapportages voor de stroomgebieden Rijn en Eems is de noodzakelijke basis gelegd voor de stroomgebiedbeheersplannen voor 2009.

De Internationale Maritieme Organisatie heeft in 2002 de Waddenzee als Particular Sensitive Sea Area (PSSA) aangewezen en daarmee invulling gegeven aan de afspraken uit de 9^e Trilaterale Regeringsconferentie

Duurzame schelpdiervisserij

*§9 EB: Te **erkennen** dat er inspanningen zijn verricht met betrekking tot het mosselvisserijbeleid en te benadrukken dat het uitvoeren van de Doelen voor de geomorfologie, de zeegrasvelden en de mosselbanken nog steeds de aandacht behoeft en daarom voor het einde van 2004 de mosselvisserij te **evalueren** met daarbij bijzondere aandacht voor de stabiele mosselbanken.*

*§17 EB: De noodzaak te **onderstrepen** voor het duurzame beheer van de schelpdiervisserij om negatieve gevolgen voor de vogelpopulaties te voorkomen.*

Beleidsbesluit Schelpdiervisserij

De laatste jaren is in Nederland veel discussie geweest over het beleid ten aanzien van de schelpdiervisserij. In 2004 is het in 1993 begonnen EVA II onderzoek afgerond. Het onderzoek had tot doel de aard en de omvang van de effecten van de mechanische schelpdiervisserij op de natuur in de Waddenzee en Oosterschelde in beeld te brengen. Het toekomstige beleid, vastgelegd in het Beleidsbesluit Schelpdiervisserij, is gebaseerd op de resultaten van het EVA II onderzoek.

Het Beleidsbesluit Schelpdiervisserij (2005-2020) schetst het nieuwe beleid voor alle vormen van schelpdiervisserij in de Nederlandse zoute wateren. De toekomstige schelpdiervisserij dient de natuurwaarden te respecteren en waar nodig te versterken.

Een in trilateraal verband belangrijke constatering uit het beleidsbesluit is dat de mechanische kokkelvisserij in de Waddenzee niet past binnen het uitgangspunt van duurzame ontwikkeling en daarom vanaf januari 2005 niet meer is toegestaan

Een tweede relevante constatering is dat de mosselcultuur toekomst heeft. Om een economisch en ecologisch duurzame toekomst veilig te stellen dient de mosselsector te investeren in zowel de versterking van haar handelspositie als in een verdere verduurzaming van de productiemethoden.

Ook voor andere vormen van schelpdiervisserij, zoals de visserij op oesters, mesheften en strandschelpen en de handkokkelvisserij zal de inpasbaarheid in de betreffend ecosystemen leidend zijn voor het toekomstig economisch perspectief.

Instelling Referentiegebied

*§11 EB: Het besluit **in herinnering te roepen**, genomen op de 6de Waddenzeeconferentie, om referentiegebieden aan te wijzen en, in dit opzicht, de aanwijzing in 1999 van een referentiegebied in het Waddenzeegedeelte van Sleeswijk-Holstein **te verwelkomen**, waar geen exploitatie van hulpbronnen plaatsvindt, naast de Deense referentiegebieden die in 1982 werden aangewezen, waar ook geen exploitatie plaatsvindt, en het Hamburgse referentiegebied aangewezen in 1990, waar exploitatie evenmin plaatsvindt, alsook de op handen zijnde aanwijzing van een referentiegebied in het Nederlandse deel van de Waddenzee.*

In 1991 is afgesproken referentiegebieden in de Waddenzee in te stellen waarbinnen geen exploitaties van natuurlijke hulpbronnen en versturende activiteiten plaats mogen vinden. Doel van zo'n gebied is om de ongestoorde ontwikkeling van de natuur te kunnen onderzoeken (§ 33.3 Verklaring van Esbjerg 1991). Denemarken en Duitsland hebben al vóór de conferentie in 2001 referentiegebieden aangewezen. De Staatssecretaris van LNV heeft in de Esbjerg Verklaring van 2001 (§11) toegezegd dat ook Nederland een gebied zal aanwijzen waar geen exploitatie van hulpbronnen plaats vindt. In de nieuwe concept Planologische Kernbeslissing Waddenzee (PKB) en het Beleidsbesluit Schelpdiervisserij (2004) is dit voornemen overgenomen.

Het voorgestelde Nederlandse referentiegebied ten zuiden van Rottum beslaat ca. 7.300 ha, ongeveer 3% van de totale Waddenzee. Dit gebied is onder ander gekozen, omdat het voor de bodemberoerende visserij al gesloten is. De aanwijzing van dit gebied heeft momenteel consequenties voor de garnalervisserij, de sleepnetvisserij zonder wekkerkettingen en de visserij met vaste vistuigen.

Zandwinning

*§15 EB: Te **benadrukken** dat de winning van zand uitsluitend plaats mag vinden buiten het Samenwerkingsgebied en bij voorkeur buiten de 20m dieptelijn, maar dat overeenkomstig §7.1.3 van het WP er ontheffingen kunnen worden verleend voor plaatselijke kustbescherming, onder voorwaarde dat dit gebeurt volgens de beste milieuveilige handelswijze. Er dient ook te worden gezorgd dat de winning van zand geen negatieve grensoverschrijdende effecten heeft.*

Zandwinning in de Nederlandse Waddenzee is beperkt tot het bij het regulier onderhoud van geulen vrijkomende zand.

Schelpenwinning

§16 EB: Kennis te nemen van het feit dat schelpenwinning alleen plaatsvindt op bepaalde plaatsen in het Nederlandse deel van het Waddenzeegebied in hoeveelheden die ruim onder de natuurlijke aanwas in dat gebied liggen.

De schelpenwinning in de Waddenzee wordt gereguleerd door contingentering en zonerings. In lijn met de Esbjerg Verklaring is het uitgangspunt dat de jaarlijks gewonnen hoeveelheid schelpen in de Waddenzee en de buitendelta's van de aangrenzende Noordzeekustzone niet meer bedraagt dan het langjarig gemiddelde van de natuurlijke netto schelpenproductie,

waarvan de helft en tot een maximum van 90.000 m³ per jaar in het gebied van de PKB Waddenzee. Schelpenwinning wordt ook alleen toegestaan in gebieden beneden het niveau van het Normaal Amsterdams Peil (NAP) minus 5 meter.

Windturbineparken

*§24 EB: De potentiële invloeden van windmolenparken in de Noordzee op het Waddenzeemilieu **te erkennen** en daarom een gecoördineerde benadering in een Noordzeekader voor te staan om richtlijnen en uitgangspunten voor de bouw van windmolenparken voor de kust te ontwikkelen, waarbij onder andere rekening wordt gehouden met de bescherming van soorten en habitats en de hoge dichtheid van de scheepvaart in het gebied.*

§1.1.5 WSP: Het bouwen van windturbines in het Samenwerkingsgebied buiten het Beschermingsgebied wordt alleen toegestaan als belangrijke ecologische en landschappelijke waarden niet worden aangetast.

In het kabinetsstandpunt over de nieuwe PKB (eind 2001) gaf het kabinet aan dat op de eerste regel een uitzondering zou kunnen worden gemaakt voor het zogenoemde Project Windpark Afsluitdijk (IPWA), een plan voor een groot windturbinepark ter weerszijden van de Afsluitdijk.

In de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening (2001) beperkte het kabinet de mogelijkheden voor windturbineparken in het territoriale deel van de Noordzee tot drie locaties, en kondigde het een moratorium af voor windturbineparken in de Exclusieve Economische Zone in de Noordzee (EEZ). De opheffing van dit moratorium per 31 december 2004 was het startpunt voor een groot aantal procedures voor windturbineparken in de EEZ. Enkele van deze initiatieven betreffen het gebied van Rifgrond, gelegen ten noorden van de waddeneilanden. Ofschoon het nog zeer de vraag is, of al deze initiatieven thans economisch haalbaar zijn, heeft de Minister van Economische Zaken zich genoodzaakt gezien om op 10 mei 2005 de (MEP-) subsidie voor onder ander offshore windenergie tijdelijk te bevriezen, teneinde hiermee te voorkomen dat onvoldoende MEP gelden beschikbaar zouden zijn voor windenergie op landlocaties.

Op het vasteland nabij de Waddenzee zijn in de verslagperiode geen grote nieuwe windturbineparken gebouwd. Wel lopen er enkele initiatieven bij Delfzijl en de Eemshaven. Naar aanleiding van de motie Augustijn over windturbines in de Waddenzee nabij de Afsluitdijk (maart 2002) hebben de provincies Fryslân en Noord-Holland besloten om niet langer in te zetten op de ruimtelijke facilitering van een groot Interprovinciaal IPWA. Het kabinet geeft in de Nota Ruimte (2004) aan, dat het de bouw van windturbines nabij de Afsluitdijk weliswaar 'ongewenst' vindt, maar dat het met behulp van een studie wil nagaan welke plaatsingsprincipes voor windturbines landschappelijk aanvaardbaar zijn. Dit onderzoek was ten tijde van deze voortgangsrapportage nog niet uitgevoerd. Dat het onderwerp offshore windenergie zich mag verheugen in een grote aandacht van de belanghebbenden in het waddengebied, blijkt uit de ruime aandacht die het onderwerp krijgt in het eindrapport van het Wadden Sea Forum (februari 2005) en in het advies van de Raad voor de Wadden over de trilaterale samenwerking (april 2005).

ZEEZOOGDIEREN

Zeehonden Beheersplan

*§26 EB: Met tevredenheid **kennis te nemen** van de positieve ontwikkelingen in de zeehondenpopulatie en het gewijzigde Zeehonden Beheersplan 2002-2006 als beschreven in **Bijlage 1 aan te nemen**.*

Het definitieve rapport van het Nederlandse Wetenschappelijk Platform Zeehonden Waddenzee is in 2002 gepubliceerd. Het rapport bevat onder ander informatie over de

toestand van de zeehondenpopulatie, gezondheidsaspecten en opvang van zeehonden in relatie tot de ecologische doelen voor de Waddenzee. De resultaten van het platform zijn gebruikt voor het opstellen van de 'Leidraad opvang gewone en grijze zeehonden'. Met de aanneming van deze Leidraad door de Tweede Kamer in 2003, heeft Nederland voldaan aan één van de vereisten uit het Trilaterale Beschermings- en Beheersplan voor de Zeehondenpopulatie in de Waddenzee 2002-2006.

Nederland voldoet verder aan de monitoring inspanningen en aan het als prioritair aangeduide trilaterale onderzoeksproject naar de voedsel-ecologie van de zeehond, zoals die in het bovengenoemde Beheersplan zijn afgesproken.

Bescherming bruinvissen

§28 EB: De definitie van 'onaanvaardbare interacties' tussen visserij en kleine walvisachtigen in herinnering te roepen, zoals opgesteld tijdens de derde vergadering van de bij ASCOBANS aangesloten landen, die luidt het op korte termijn door menselijk toedoen verdwijnen van meer dan 1,7% van de best beschikbare schatting van de populatie, en de tussentijdse verzorgingsdoelstelling te ondersteunen om bijvangsten van de gewone bruinvis terug te brengen tot minder dan 1% van de best beschikbare schatting van de populatie.

Hiervoor dienen in Nederland met name de vangsttechnieken van de stand want visserij verbeterd te worden. Het Ministerie van LNV voert hiervoor in 2005 en 2006 onderzoek uit naar de bijvangst van onder andere bruinvissen en vogels. Op basis van de onderzoeksresultaten zullen de nodige aanvullende maatregelen worden genomen.

VOGELS (WSP)

Trekvogels

§20 EB: Met tevredenheid kennis te nemen van de positieve ontwikkeling in de meeste vogelpopulaties en de maatregelen ter zake, als vastgelegd in het Trilaterale Waddenzee Plan, te blijven uitvoeren, om gunstige voedsel-, pleister- en broedomstandigheden voor de vogels veilig te stellen. En te erkennen dat er meer precieze informatie nodig is over de omstandigheden in ruigebieden voor zee-eenden in kustwateren, zoals voor bergeend en zwarte zee-eend, zodat, indien nodig, passende maatregelen kunnen worden genomen om zee-eenden met minder verstoringen, te kunnen laten ruien.

Hoogwatervluchtplaatsen

De Waddenzee is van internationaal belang voor trekvogels. Een trilateraal doel is om de omstandigheden voor trekvogels in rustgebieden en bij het foerageren te verbeteren. De meeste vogels zoeken tijdens eb op de wadplaten naar voedsel. Tijdens hoog water komen zij bijeen op gemeenschappelijke hoogwatervluchtplaatsen. Dit zijn plaatsen die doorgaans tijdens een normale vloed niet worden overspoeld, zoals randen van kwelders, hooggelegen zandplaten, stranden en soms ook aan de buitenzijde van de dijken. Sommige soorten verblijven bij voorkeur binnendijks. Het veilig stellen van ongestoorde hoogwatervluchtplaatsen is een van de meest belangrijke instrumenten om trekvogels in de Waddenzee te beschermen.

Trilateraal onderzoek is uitgevoerd naar de verspreiding van watervogels op beschikbare hoogwatervluchtplaatsen in de Waddenzee. Uit de resultaten blijkt dat de hoogwatervluchtplaatsen in de drie landen, en vooral in Nederland niet voldoende beschermd zijn. Verstoring van hoogwatervluchtplaatsen heeft een aantal oorzaken. Voor de hele Waddenzee is de recreatiedruk het grootste probleem. Volgens het trilateraal onderzoek worden tachtig procent van de hoogwatervluchtplaatsen in de Waddenzee verstoord door recreanten.

Een tweede oorzaak heeft ermee te maken dat de meeste binnendijkse hoogwatervluchtplaatsen niet onder de Vogelrichtlijn vallen en dus geen beschermde status hebben. Een goed zoneringsstelsel ontbreekt evenwel. Hierdoor zijn verstorende landbouw-

en recreatieactiviteiten in en dichtbij hoogwatervluchtplaatsen mogelijk. Eén derde oorzaak is de directe nabijheid van militaire activiteiten op de Vliehors op Vlieland. Het totaal aantal vluchten op de schietrange Vliehors is echter verminderd van 5576 in 1994 tot 2917 in 2003 en het Cavalerieschietkamp is inmiddels buiten gebruik gesteld. Zie onderaan alinea 'Militaire activiteiten'

Broedvogels

*§22 EB: Te **onderstrepen** dat bepaalde soorten broedvogels, zoals strandplevier en dwergstern, vooral kwetsbaar zijn tijdens het broeden en het daarom nodig is **maatregelen te treffen** om verstoring in de broedgebieden tegen te gaan.*

Strandbroeders

Als voorbereiding op de volgende trilaterale ministersconferentie hebben de Nederlandse Waddeneilanden op zich genomen om de situatie van de strandbroeders binnen hun gebied te evalueren. De daarvoor opgerichte werkgroep van de eilanden bestaat uit vogelwachten, vogelwerkgroepen en de beheersorganisaties. De groep werkt voor de conferentie in november aanbevelingen uit voor een betere bescherming van strandbroeders. Voor de conferentie in november wordt een Nederlandse brochure met de aanbevelingen gepubliceerd.

NOMINATIE ALS WERELDERFGOEDGEBIED

Afronden nationale consultaties ten aanzien van Werelderfgoed

*§32 EB: Het besluit **in herinnering te roepen**, genomen op de Conferentie in Stade in 1997, om te streven naar de nominatie van het Samenwerkingsgebied, of delen daarvan, als Werelderfgoedgebied, in nauwe samenwerking met de plaatselijke en regionale autoriteiten, lokale belangengroeperingen en bevolking, waarbij rekening wordt gehouden met de natuurlijke en cultuurhistorische waarden van het gebied (TWP, §1.1.1 en §1.2.1).*

*§36 EB: Te **erkennen** dat het overlegproces in het Waddengebied als geheel nog niet is beëindigd en dat de consultaties daarom zullen doorgaan met de bedoeling deze binnen één of twee jaar af te ronden.*

De landen hebben in 1997 afgesproken dat zij streven naar de nominatie van het Samenwerkingsgebied, of delen daarvan, als Werelderfgoedgebied. Na de positieve uitkomsten van een haalbaarheidsonderzoek is in 2001 besloten het overlegproces met de lokale bevolking en belangengroepen over de voorgenomen nominatie binnen één of twee jaar af te ronden.

Het Ministerie van LNV heeft de afgelopen jaren intensief met bewoners en gebruikers gecommuniceerd over een mogelijke nominatie. Consultatie/-en informatiebijeenkomsten zijn gehouden met gemeentes, bewoners, gebruikers en belangengroepen.

Met name de peilingen van de 18 Waddenzeegemeentes ten aanzien van het draagvlak voor een mogelijke voordracht op gemeentelijk niveau zijn hiervoor van belang. Deze gemeentes, maar ook de maatschappelijke organisaties hebben voor hun beraadslagingen het aanbod van de minister van LNV gehad om in een convenant bestuurlijke afspraken vast te leggen over hoe met een dergelijke nominatie om te gaan.

LANDSCHAP EN CULTUREEL ERFGOED

Behoud landschap en cultuurhistorie

*§37 EB: De op de Conferentie in Stade gemaakte afspraken **in herinnering te roepen** om de cultuurhistorische en landschappelijke elementen van het Samenwerkingsgebied door planning en beheer te beschermen en in stand te houden en een inventarisatie te maken met een kaart van de meeste cultuurhistorische en landschappelijke elementen van het Samenwerkingsgebied en*

relevante aangrenzende delen met een beoordeling en aanbevelingen voor beheer (VS §37, TWP §1.1.2 en §1.2.2).

*§41 EB: Een vervolproject in het kader van het Interreg IIIB Noordzeeprogramma te **ondersteunen** met als doel het verder uitwerken en uitbreiden van de gezamenlijke strategie voor het behoud en beheer van het cultuurhistorisch en landschappelijk erfgoed.*

Op basis van een afspraak in de Ministerconferentie in Stade zijn tussen 1999 en 2001 in het trilaterale Lancewad-project de unieke landschappelijke- en cultuurhistorische waarden van de hele internationale Waddenregio in kaart gebracht en beschreven. Tevens zijn er aanbevelingen opgesteld voor duurzaam behoud, beheer en gebruik vanuit een ontwikkelingsgerichte benadering. De kern van de aanbevelingen - bevorderen bewustwording, benutting behoud door ontwikkeling en actief handelen - is onderschreven in de ministerconferentie in 2001. Het vervolproject, Lancewadplan, is met cofinanciering van Interreg IIIB in 2004 gestart. Centraal in het project staat het ontwikkelen van een trilaterale visie op behoud en ontwikkeling van de landschappelijke- en cultuurhistorische waarden, te benutten als bouwsteen voor verdere integrale ontwikkeling van beleid voor de Waddenregio. De visie wordt gemaakt in wisselwerking met projecten en acties in de regio's. Die projecten en acties richten zich op implementatie van de kernaanbevelingen, toegesneden op de maatschappelijke- en bestuurlijke context "ter plaatse". In april 2005 zijn in een trilaterale workshop de eerste stenen gelegd voor de trilaterale visie en de wisselwerking op regionaal niveau. In de landen wordt gewerkt aan maatwerk-projecten en -acties. In Nederland is de focus gericht op het praktisch hanteerbaar maken van het principe behoud door ontwikkeling voor de regiospecifieke landschaps- en cultuurhistorische waarden met hun internationale dimensie. Het Lancewadplan project loopt tot medio 2007 en zal diverse producten voortbrengen waaronder visiedocumenten, website's en een handboek. Het behoud van landschap en cultuurhistorie is verder opgenomen in de nieuwe concept PKB. Hierbij gaat het met name om de volgende kenmerken: landschappelijke kwaliteiten, stilte, duisternis, weidsheid en het natuurlijk karakter van het gebied.

EU WETGEVING

Natura 2000

*§46 EB: De aanwijzing van nieuwe Speciale Beschermingszones in het kader van de Vogelrichtlijn en het aanmelden van nieuwe Habitatgebieden in het kader van de Habitatrichtlijn van de EU, sinds de Conferentie in Stade in 1997 te **verwelkomen**, maar tevens te erkennen dat de selectie van gebieden van communautair belang volgens de Habitatrichtlijn nog niet is afgerond.*

In 2001 was de selectie van gebieden volgens de Habitatrichtlijn in de drie landen nog niet afgerond. Nederland heeft ondertussen de hele Waddenzee aangemeld met de aangrenzende Noordzeekustzone tot de vijf meter waterdieptelijn. In het Eems-Dollard gebied zijn de zandplaten Hond/Paap en Geisesteert aangemeld. Eind 2004 heeft de Europese Commissie de Atlantische lijst van Habitatrichtlijngebieden vastgesteld. Hiermee is de verplichting voor Nederland ontstaan, om binnen 6 jaar de vastgestelde Habitatrichtlijngebieden aan te wijzen als speciale beschermingszone. Het is echter de bedoeling om dit aanwijzingstraject aanzienlijk te versnellen en daarbij ook de eerdere Vogelrichtlijnaanwijzingen te betrekken. Zo zullen per Natura 2000 gebied instandhoudingdoelstellingen worden geformuleerd en worden voor zo ver mogelijk grenzen van Habitat- en Vogelrichtlijngebieden gelijkgetrokken. Het aanwijzingstraject van deze Natura 2000 gebieden (in totaal 161 Habitat- en Vogelrichtlijngebieden) gaat eind dit jaar/begin volgend jaar van start.

Wat de aanmelding van beschermde gebieden op de Noordzee betreft zijn in de Nota Ruimte vooruitlopend op de internationale aanmelding gebieden in de EEZ met bijzondere waarde opgenomen. De begrenzing van deze gebieden wordt in het Integraal Beheerplan Noordzee vastgelegd. Alle gebieden die volgens de Vogel-/Habitatrichtlijn worden aangewezen worden ook beschermde OSPAR gebieden (Marine Protected Areas). Naar verwachting neem het

kabinet deze zomer een besluit over het Integraal Beheersplan Noordzee en de begrenzing van bijzondere ecologische gebieden.

In 2006 zal het kabinet een separaat besluit nemen over de aanmelding van op de Noordzee gelegen Natura 2000 en OSPAR-gebieden.

SCHEEPVAART

Havenontvangstinstallaties

*§56 EB: Er bij de bevoegde autoriteiten **op aan te dringen** de nodige maatregelen te treffen om te voldoen aan Richtlijn 2000/59/EG betreffende havenontvangstinstallaties voor scheepsafval met name voor wat de uitvoering betreft van het no-special-fee systeem in alle havens en voor wat ladingresiduen betreft.*

Om de milieudoelstellingen te halen heeft Nederland EU Directive 2000/59/EC volledig uitgevoerd. Net als in de andere lidstaten heeft Nederland een systeem geïntroduceerd waarbij de kosten van inzameling, behandeling en verwerking van een bepaalde hoeveelheid scheepsafval worden betaald door de bijdragen die de schepen betalen bij het aanlopen van een haven ongeacht het feit of zij wel of niet hun afval afgeven. Deze bijdrage geeft de kapitein het recht een deel van zijn scheepsafval af te geven zonder daarvoor een afzonderlijke vergoeding verschuldigd te zijn.

Automatisch identificatie systeem (AIS)

*§60 EB: Nationale AIS volgsystemen vanaf de wal **op te zetten** voor schepen, met inachtneming van de relevante IMO en EU regelgeving. Ernaar te streven dat een volledig netwerk voor het hele Samenwerkingsgebied binnen de GMDSS-A1 gebieden uiterlijk 1 juli 2005 gerealiseerd zal zijn, en **te overwegen** een gezamenlijk volgstelsel gebaseerd op alle nationale AIS volgsystemen op te zetten voor de Waddenzee en aangrenzende kustzeegebieden.*

De IMO heeft de verplichting voor schepen geïntroduceerd om AIS-systemen aan boord te hebben. De EU heeft Directive 2002/59/EC goedgekeurd met het oog op de instelling van een scheepvaartverkeer monitorings- en informatiesysteem om de veiligheid en de efficiency van het scheepvaartverkeer te versterken, de verantwoordelijkheid van autoriteiten bij ongelukken en gevaarlijke situaties op zee te verbeteren, en bij te dragen aan een betere voorkoming en opsporing van verontreiniging door schepen. Alle koopvaardij-schepen hebben sinds 1 januari 2005 AIS-systemen aan boord en een kustnetwerk van AIS-stations is medio 2004 gerealiseerd. In 2005 wordt ook de gehele Nederlandse EEZ gemonitord.

Verbeteren scheepvaartveiligheid en rampenbestrijding

*§57 EB: Met zorg de scheepsramp van 1998 met het MS Pallas **in herinnering te roepen** en de initiatieven **te verwelkomen** die ondernomen zijn om de ramp te evalueren teneinde de mogelijkheden te onderzoeken ter verbetering van de veiligheid van de scheepvaart en de beheersing van noodsituaties en ter invoering van de eerste nieuwe maatregelen op dit gebied.*

Het beleidsdocument 'bestrijding milieubedreigende stoffen Noordzee 2000 – 2010' heeft verschillende doelen en het duurt, vooral gezien de tijd die het duurt om nieuwe controletechnieken op ongevallen te ontwikkelen, enige tijd om deze te realiseren. De huidige methode die Nederland gebruikt bij de oliebestrijding - schepen uitgerust met veegarmen - is wereldwijd gezien de beste methode. Deze methode wordt desalniettemin verder ontwikkeld. Zoals het huidige Capaciteitsplan (uit 1990) is gebaseerd op een nauwkeurige risico analyse, zo zal de nieuwe versie ook voorafgegaan zijn door een risico analyse. Gebaseerd op scheepsgegevens uit 2000 is deze risico analyse gemaakt. Daaraan gekoppeld is de kansberekening op uitstroom en mogelijke effecten van de uitstroom.

Beperken van gevolgen van illegale lozingen van zowel olie als chemicaliën

*§59 EB: Te **benadrukken** dat illegale lozingen van zowel olie als chemicaliën van schepen nog steeds vervuilingproblemen voor de kust veroorzaken en dat deze problemen de voortdurende aandacht verdienen en te **onderstrepen** dat effectief toezicht, waaronder beter gecoördineerd toezicht vanuit de lucht, en strikte strafvervolgning van groot belang zijn om het probleem verder terug te dringen.*

Het Beleidsplan Handhaving Noordzee beschrijft hoe de luchtsurveillance is georganiseerd. De kustwateren tot 30 mijl vanaf de kust worden dagelijks gesurveilleerd. De kustwateren tussen 30 en 50 mijl vanaf de kust worden een keer per twee dagen gecontroleerd en buiten de 50 mijlszone eens per vijf dagen. Door samenwerking met de Koninklijke Marine kan een tweede surveillancevliegtuig worden gebruikt vanaf vliegbasis De Kooy, waardoor het aantal vliegreun op termijn omhoog kan van 1200 naar 1500. Dit vergemakkelijkt de controle op vervuiling en het identificeren van de vervuiler. V&W streeft naar een 24-uurs dekking van de Noordzee door een combinatie van luchtsurveillance en satellietbeelden. De 'Transnational Integrated Offshore Surveillance'-project streeft ernaar om gegevens over illegale lozingen te verstrekken door een uitvoerig surveillanceprogramma, gekoppeld aan een actief regionaal vervolgingsnetwerk. V&W verzorgt helicopterpatrouilles en de noodzakelijke expertise.

COMMUNICATIE, INFORMATIE EN PUBLIEKSPARTICIPATIE

*§67 EB: Te **onderstrepen** dat communicatie, informatie en publieksparticipatie wezenlijke en geïntegreerde elementen zijn voor het ontwikkelen en uitvoeren van het Waddenzeebeleid.*

*§72 EB: Alle belanghebbenden en het publiek in het algemeen **uit te nodigen** actief deel te nemen aan het debat rond de verdere uitvoering van het Waddenzee Plan en deze Verklaring, en daarbij volledig gebruik te maken van hun ervaring en kennis.*

Bij de voorbereidingen van de conferentie dit jaar zijn bewoners en gebruikers van de Nederlandse Waddenzee actief betrokken.

Consultatie- en informatiebijeenkomsten

Sinds de laatste conferentie in 2001 heeft het Ministerie van LNV intensief gecommuniceerd over nationaal en trilateraal Waddenzeebeleid:

- A) Het Ministerie van LNV heeft een aantal informatie- en consultatieavonden per eiland gehouden. Daarvoor waren bewoners en lokale belanghebbende organisaties uitgenodigd. Ook in de kustgemeentes hebben bijeenkomsten plaats gevonden.
- B) Het Ministerie van LNV heeft regelmatig overleg met de verschillende belangengroepen in de Waddenzeeregio.
- C) Het Ministerie van LNV neemt deel aan de Beheersoverleg groepen op de eilanden. De groep bestaat uit vertegenwoordigers van bewoners en belanghebbenden van de gemeentes en is het overlegplatform voor beheersaspecten op en om de eilanden.
- D) De bij de trilaterale Waddenzeesamenwerking betrokken overheden zijn vertegenwoordigd in het Nederlandse Kernteam van de Trilaterale Werkgroep.

Publiekscampagne Conferentie

Vanaf juni 2005 start het Ministerie van LNV een publiekscampagne rond de conferentie in november.

Het doel van de communicatie is om de bewoners van het Waddengebied op diverse manieren te betrekken bij de onderwerpen die tijdens de trilaterale regeringsconferentie op

Schiermonnikoog behandeld worden. De bewoners nemen kennis van de onderwerpen en kunnen er hun mening over geven.

Projecten

De communicatie ondersteunt daarnaast een aantal projecten:

- Een scholenproject onder leiding van Ecomare met scholieren uit de tweede fase van het voortgezet onderwijs om hun kennis van het gebied en de trilaterale afspraken te vergroten.
- Daarnaast is er de Internationale Waddenzeeschool (IWSS), een samenwerkingsproject voor leerlingen van 12 tot 16 jaar uit Denemarken, Duitsland en Nederland. De leerlingen kunnen per klas een educatieve reis naar het waddengebied (niet in hun eigen land) maken, waar ze een speciale cursus volgen. Ze leren op het gebied van natuur en sociaal-culturele achtergronden.
- Een derde project is een omvangrijk fotoproject. Tien Nederlandse fotografen zullen hun impressie van het Waddengebied geven. De foto's zullen te zien zijn op Schiermonnikoog. Daarnaast leveren de bewoners van Schiermonnikoog ook een bijdrage aan het fotoproject in het deelproject 'Schiermonnikoog fotografeert zichzelf'.

Internet

De site Interwad wordt door de nationale en regionale overheden gefinancierd. Doel van de site is een breed publiek in de gelegenheid te stellen kennis te nemen van wetenswaardigheden met betrekking tot het waddengebied. Vanuit de verschillende overheden wordt hiervoor relevante informatie op de site geplaatst. De site wordt jaarlijks door 400 000 bezoekers geraadpleegd.

Het Ministerie van LNV heeft voor de conferentie een website ingericht. Op deze site is alle inhoudelijke en logistieke informatie over de conferentie op Schiermonnikoog te vinden.

TRILATERALE MONITORINGS- EN BEOORDELINGSPROGRAMMA

*§80 EB: **Te herhalen** dat het beschikken over een trilaterale gegevensbank over de Waddenzee essentieel is voor de trilaterale samenwerking en daarom af te spreken het Gezamenlijk Pakket eind 2002 **af te ronden** door de laatste TMAP parameters uit te voeren en een operationeel gegevensverwerkingsysteem op te zetten waarbij rekening wordt gehouden met de wens het systeem te optimaliseren en in 2004 te evalueren.*

*§81 EB: Het TMAP verder te **optimaliseren** voor toekomstig gebruik met name met betrekking tot de Doelen, de Habitatrichtlijn en de Kaderrichtlijn voor Water en daartoe*

81.1 gebruik te maken van gegevens van bestaande monitoringsprogramma's en te bekijken in hoeverre ze zonder additionele kosten in het TMAP kunnen worden opgenomen;

81.2 voorstellen uit te werken over de verdere ontwikkeling van het TMAP voor de volgende Trilaterale Regeringsconferentie

In Nederland is met name inzet geleverd op het operationeel maken van het gegevensverwerkingsysteem. Volgens afspraak is dit systeem in 2004 geëvalueerd, met een positieve uitkomst. Voor het opstellen van het Quality Status Report van de Wadden zee (2005) hebben de auteurs voor het eerst gebruik kunnen maken van het trilaterale geautomatiseerde gegevensverwerkingsysteem, dat toegang biedt tot de geharmoniseerde monitoring gegevens van de afzonderlijke landen.

De eerste stap van een meerjarig revisieproject is afgerond om het trilaterale monitorings- en beoordelingsprogramma (TMAP) af te stemmen op de vereisten van de EU-richtlijnen. Voor het grootste gedeelte lijkt het TMAP te voldoen aan de rapportageverplichtingen van de Vogel- en Habitatrichtlijn, alsook aan die van de Kaderrichtlijn Water.

DUURZAME TOERISME EN RECREATIE

Tegengaan verstoring door recreatie

§3.1.12 TWP: *Er wordt naar gestreefd om verstoring en recreatie door toerisme te verminderen door het invoeren door het invoeren en toepassen van informatiesystemen en/of zoneringsruimte en tijd.*

Gesloten gebieden

In Nederland is deze afspraak met name vorm gegeven door het permanent en tijdelijk sluiten van gebieden in de Waddenzee. Als instrument wordt hiervoor de Natuurbeschermingswet gebruikt.

Erecode "Wad ik heb je lief"

In het Waddengebied geldt voor recreanten sinds 2003 de Erecode "Wad ik heb je lief". In deze Erecode wordt beschreven hoe recreanten van het wad kunnen genieten zonder de natuur te verstoren. De Erecode is een vrijwillige overeenkomst tussen nationale en regionale overheden en wordt gesteund door toeristische belangengroepen.

Tourism Action Plan

§84 EB: *Het Actieplan voor het Toerisme te analyseren om te bekijken hoe de doelstellingen, strategieën en projecten ervan in het nationale en trilaterale beleid kunnen worden uitgevoerd.*

De samenwerkende Waddenprovincies en regio's (IRWC) hebben in 2001 een "Tourism Action Plan" (TAP) op hun conferentie in Dokkum vastgesteld. De Nederlandse Waddenprovincies hebben het TAP een plaats gegeven in hun regionale programma's en leader actieprogramma's. Van de in het TAP opgenomen strategieën en projecten zijn een aantal projecten uitgevoerd. Voorbeelden hiervan zijn de Wadden Sea Portal en een Toeristische Marketingwerkgroep. De werkzaamheden aan deze projecten hebben geleerd dat de actieve betrokkenheid van de toeristische sector van cruciaal belang is.

KLEINSCHALIG HISTORISCH MEDEGEBRUIK

Kleinschalig, historisch medegebruik

§101 EB: *Te erkennen dat de bewoners van het Waddengebied een belangrijk deel van hun identiteit, hun manier van leven en hun welbevinden ontleen aan de hun direct omringende natuur. Te onderzoeken, voor zover dit nog niet is gebeurd, of, en zo ja hoe, er recht kan worden gedaan aan kleinschalig, historisch medegebruik, waar dat bijdraagt aan het draagvlak voor natuurbeschermingsmaatregelen in het algemeen en in overeenstemming is met de beschermingsdoelen.*

Afgesproken is de paragraaf uit te werken op de eilanden. Daartoe is de afgelopen jaren op de Nederlandse eilanden geïnventariseerd wat het kleinschalig historisch medegebruik inhoudt. Activiteiten die onder dit medegebruik vallen zijn bijvoorbeeld jatten, paaseieren gooien en wadlopen. De Nederlandse eilanden brengen voor de conferentie een brochure over kleinschalig historische activiteiten uit.

Militaire activiteiten

§9.1.21 TWP: *Verstoring door militaire activiteiten zijn of zullen worden beperkt en mogelijkheden tot verdere concentratie en/of stopzetting van militaire activiteiten zullen regelmatig worden onderzocht.*

§9.1.22 TWP: *De negatieve gevolgen van vluchten op lage hoogte door militaire vliegtuigen zijn of zullen worden verminderd door het aantal vluchten en de maximale snelheid te verminderen.*

Het schietkamp in Den Helder is in 2005 gesloten en van de constructie van een schietbaan in de Kollumerwaard werd afgezien.

Het totaal aantal vluchten op de schietrange Vliehors is verminderd van 5576 in 1994 tot 2917 in 2003. Het Cavallerieschietkamp op Vlieland is inmiddels buiten gebruik gesteld.

De schietrange De Vliehors wordt zo veel mogelijk benaderd vanuit de Noordzee in plaats van vanuit de Waddenzee. De laagvliegroute over de Waddenzee ten westen van Terschelling is in 2002 opgeheven. De algemene minimum vlieghoogte over de Waddenzee is van 300 meter verhoogd naar 450 meter (met uitzondering voor militaire helikopters en de aanvliegeroutes van de schietrange De Vliehors) .

Legenda:

EB = Verklaring van Esbjerg 2001

VS = Verklaring van Stade 1997

TWP = Trilaterale Waddenzee Plan, Stade, 1997

Beschermingsgebied = trilateraal beschermd gebied (zie kaart)

Samenwerkingsgebied = trilateraal samenwerkingsgebied (zie kaart)